

Вікторія Олексіївна Гончарова, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ

Впродовж усіх років незалежності Україні так і не вдалося вийти зі стану економічної небезпеки, тому й досі проблеми щодо забезпечення безпеки у сфері економіки нашої держави залишаються актуальними. Сьогодні вже взагалі фахівці-економісти-політики говорять про крах економічної системи нашої країни. Й з цим важко не погодитися. Адже теперішня державна політика не тільки не передбачає та не втілює шляхи усунення економічної небезпеки, а й зовсім не формується виходячи з національних економічних інтересів. Так, ще на початку весни поточного року влада запропонувала парламенту відмінити мораторій на експорт необроблених деревних порід (у квітні минулого року була введена Законом України № 325-VIII від 09.04.2015 р. «Про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» заборона на вивіз лісу строком на 10 років із 1 листопада 2015 року, а сосни – з 1 січня 2017 р., зокрема дуб було включено до переліку цінних і рідкісних порід дерев). На наш погляд, можна припустити, і для цього є всі підстави, що даний мораторій взагалі було введено лише з метою обмеження безконтрольного вивезення деревини. Й тут мова йде не про боротьбу зі злочинністю в даній сфері, а лише про встановлення контролю, можливо, за допомогою рейдерських атак. Тому й менш ніж через півроку мова йшла вже про відміну заборони експорту необроблених деревних порід. І сьогодні можна стверджувати зі стовідсотковою упевненістю, даний мораторій не вводився з метою підтримки вітчизняного виробника, збільшення робочих місць і поповнення бюджету України.

Тим більше ні українську владу, ні парламент, ні підприємців схоже ніяк не турбують екологічні проблеми нашої країни. Далеко не перший рік експерти б'ють на сполох – масова вирубка «дерев загрожує Україні справжньою природною катастрофою, в першу чергу Карпатам і Поліссяю.

Директор Київського еколого-культурного центру Володимир Борейко розповів «Обозревателю», що ліси в нашій країні рубають трьома способами.

«Перший – це рубки головного користування; другий – це браконьєрство; третій – коли роблять ті ж рубки головного користування, але під виглядом санітарних. І це найстрашніше», – зазначив еколог.

Повне знищення ареалу може відбутися й в інших регіонах країни. Так, еколог міжнародної організації «Екологія-Право-Людина» Олексій Василюк попереджає: в нинішньому кліматі в степовій зоні практично неможливо посадити нічого нового.

«Ще у 2010 році лісники офіційно заявляли, що з усіх лісів, посаджених у степовій зоні, в перший рік гине 54%. Очевидно, що в результаті гине все. А останні два роки набагато посушливих, ніж 2010 рік», – б'є на сполох експерт».

Не все так гладенько й в АПК. Так, автори статті «Зерновий синдром» газети «Дзеркало тижня» зазначають, що українській владі навіть байдужа екологія заповідної зони, тому що «мінінфраструктури, не задовольнившись зведенням додаткових об'єктів у наявних морпортах, ініціювало будівництво нового морпорту з рейдовою перевалкою вантажів. Його передбачається звести в районі Дніпро-Бузького лиману, між Тендрівською й Кінбурзькою косами. Перша черга майбутнього порту розрахована на перевалку 10 млн т зерна».

Повернемося до економічних проблем. Сьогодні навіть пересічний громадянин знає, що набагато прибутковіше торгувати готовою продукцією. Ще Аристотель говорив: «Жити – значить робити речі, а не купувати їх». Нажаль, уже багато років Україна є «сировинним додатком», тому що питому вагу експорту складає не готова продукція з великою доданою вартістю, а необроблені вироби. Тому при умові відміни мораторію на експорт необроблених деревних порід, питома вага необроблених виробів в загальному експорті збільшиться.

Ситуація з експортом сільгосппродукції більш визначена. Аналогічного мораторію на обмеження або заборону вивозу продукції АПК немає, але є заяви «верхів» про необхідність переорієнтувати АПК на вивезення сільгосппродукції з високою доданою вартістю». Але усупереч даним заявам «у країні форсують експорт сільгоспсировини, особливо зерна. Уже й фірми з вирощування худоби, наслідуючи «зерновиків», воліють вивозити за кордон не м'ясо, а... тварин».

Також необхідно відмітити такий факт, що сьогодні світовий ринок зерна є надлишковим. При

цьому за даними КМУ на експорт Україна вивезла протягом минулого маркетингового сезону (2015/2016 р.р.) рекордну для країни кількість зерна – близько 39 млн тонн (питома вага пшениці в сукупному зерноекспорті складає 43%, кукурудзи – 45%). За такої пропозиції може повністю дестабілізуватися світовий ринок зерна, і тоді, перш за все, постраждає Україна, і річ не тільки в зменшенні світової ціни на зерно, а в квотуванні сільгосппродукції. Давно вже майже не для кого не є секретом, що у своїй більшості саме український експорт готової продукції квотується іноземними державами, і при визначених умовах може бути введено квотування для ринку зерна.

Дійсно, що це не усі проблеми, з якими може зіткнутися АПК України. В жовтні «Голос України» повідомив про продовження дії мораторію на купівлю-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності до 1 січня 2018 року. Таким чином, щорічно сільгосппідприємства знаходяться у стані загрози, і, можливо, з вказаної дати їх стан зміниться, тобто мораторій буде відмінено, чорноземні угіддя «підуть з молотка». При цьому сценарії подій, на наш погляд, коментарі зайві.

У даних тезах ми звісно розглянули далеко не всі напрями державної політики, які не враховують національні інтереси України, але, на наш погляд, основні з низки тих, які необхідно відкорегувати негайно. Але, звісно, даного рішення не має у планах ні влади, ні парламенту, ні бізнесу. Їх цікавить лише реальний прибуток, який вони отримують не застосовуючи великих зусиль. І якщо б вони були людьми відповідальними, то й наша країна давно б була процвітаючою.

В Україні сьогодні при значному рівні корупції, а також враховуючі депутатську недоторканість, майже не діють норми права. В такому разі повинна діяти моральна відповідальність. Але у свій час у сьогоднішніх державних менеджерів і бізнесменів не були сформовані морально-етичні норми, не дивлячись на те, що в корпоративній етиці менеджменту існує таке поняття як моральна відповідальність.

Сьогодні, на наш погляд, дану проріху повинна виправити економічна наука, тому що «ще триста років тому нікого не бентежило», як зазначає Батурін В.К. у своїй статті «Економіка як зруйнована філософія», «що економіка була органічною частиною моральної філософії й позиціонувалася як суто етична дисципліна. Найзнаменитіший економіст усіх часів і народів Адам Сміт був насправді саме філософом – завідувачем кафедрою моральної філософії університету в Глазго». Також необхідно врахувати, «за словами англійського вченого, одного із засновників теорії «нового лейборизму» – Ентоні Гідденса, центральною подією ХХ ст. стала перемога над матеріальним. Крім того, Задорожний Г.В. в одному зі своїх досліджень досить чітко обґрунтував «особистість як початок координат реактуалізації політекономічних досліджень», тобто саме людина-особистість повинна стати предметом економічної науки, саме її необхідно наділити душею. Із цього приводу пише Тоффлер: «Економіка черева» трансформується в «економіку душі», в «постматеріальну систему цінностей».

Таким чином, на наш погляд, реальним шляхом забезпечення економічної безпеки України є дотримання морально-етичних норм, але для цього потрібно формувати моральну відповідальність у майбутніх державних діячів і бізнесменів під час вивчення економічної науки, предмет якої необхідно змінити, виходячі з її минулого.